

अर्द्धवार्षिकी परीक्षा – 2024

कक्षा-VIII (अष्टमी)

विषय: – संस्कृतम्

समय : 2:30 घण्टे

पूर्णांक: – 80

- निर्देशाः- 1. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति। (सभी प्रश्न अनिवार्य हैं)
2. प्रश्नानां सम्मुखे अंकाः प्रदत्ताः सन्ति। (प्रश्नों के अंक उनके सम्मुख दिए गए हैं)

खण्ड-‘क’
(पठित अवबोधनम्)

प्रश्न-1. अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

अस्ति केरलप्रान्ते 'पेरियार' इति नद्याः तटे कालडी ग्रामः। तत्र स्वभार्यया आर्यम्यया सह शिवभक्त शिवगुरुः निवसति स्म। एकदा सः तृचूरस्थं शिवमन्दिरं गत्वा प्रार्थनाम् अकरोत्- हे शिव! मत्पुत्रः त्वत्दृश भवेदिति। दौर्भाग्येण पुत्रस्य शंकरस्य जन्मसमयात् पूर्वमेव शिवगुरुः पंचत्वं गतः, माता आर्याम्बा एव अस्य पालनम् अकरोत्।

(क) एकपदेन उत्तरत-

1X2=2

- (i) 'पेरियार' इति नद्याः तटे कः ग्रामः अस्ति?
(ii) शिवगुरुः कः आसीत्?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत-

2X2=4

- (i) शिवगुरुः शिवमन्दिरं गत्वा किम् अकरोत्?
(ii) शंकरस्य जन्मसमयात् पूर्वमेव कः पंचत्वं गतः?

प्रश्न-2. रेखांकितशब्दान् अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

1x5=5

- (क) प्राचीनकाले संस्कृतभाषा जनसामान्यस्य भाषा आसीत्।
(ख) संस्कृतमेव संगणकस्य कृते सर्वोत्तमा भाषा।
(ग) भास्कराचार्यः सिद्धान्तशिरोमणिम् अरचयत्।
(घ) एषा धारणा समीचीना नास्ति।
(ङ) अस्याः शब्दकोशः व्याकरणं च सुविशालः अस्ति।

प्रश्न-3. अधोलिखितस्य श्लोकस्य भावार्थं हिन्दीभाषायां लिखत-

8

श्लोक- मनसा चिन्तितं कार्यं वाचा नैव प्रकाशयत।
मन्त्रवद् रक्षयेद् गूढं कार्यं चापि नियोजयत॥

प्रश्न-4. प्रदत्तपदानां सहाय्येन वाक्यनिर्माणं कुरुत-

2x4=8

- (क) विद्यालयः
(ख) संस्कृतम्
(ग) महान्
(घ) पठति

प्रश्न-5. उचितं मेलनं कुरुत-

1x4=4

- (क) रश्मयः कृमिघ्ना
(ख) हरिद्रा विद्युत् चालयति
(ग) पदमम् सूर्यः
(घ) यन्त्राणि सरः

प्रश्न-6. अधोलिखितानि वाक्यानि घटाक्रमानुसारं लिखत-

4

- (i) अहम् अष्टम्यां कक्षायां पठामि।
(ii) ग्रीष्मावकाशानन्तरं यदा अहं विद्यालयम् अगच्छम् तदा अस्माकं कक्षाध्यापकः अपृच्छत्।
(iii) मम गृहं नैनीताल जनपदस्य नथुवाखानग्रामे अस्ति।
(iv) मम नाम अभिनवः।

प्रश्न-7. स्व पाठ्यपुस्तकात् कमपि एकं श्लोकं लिखत, श्लोकः अस्मिन् प्रश्नपत्रे न भवेत्।

5

(1)

कृ.पृ.प.

प्रश्न-8. मित्रं प्रति लिखिते पत्रे मन्जूषायां प्रदत्तः शब्दः रिक्तस्थानपूर्तिं कृत्वा उत्तरपुस्तिकायां लिखत-
शब्दमन्जूषा | दर्शनार्थम् पत्रोत्तरम् परोक्षम् नामस्य अमर-द

6

पियमित्र रमेश!
सधेम

अहं भगवतः केदारनाथस्य कृपया कुशलौ अस्मि। गुष्माकः सर्वेषां कुशलं वाञ्छामि मम
वाचिणी सकुशलं सम्पन्ना अधुना वीष्मावकाशे त्वं कुत्र गमिष्यसि? अहं चिन्तयामि यत्
अस्मिन् समये केदारनाथस्य गमिष्यामि स्वस्य आगमनं विषयं यथाशीघ्रं पत्रमात्रेण मा
सूचय। गृहे सर्वेषां मम प्रणामाः।
कृपया शीघ्रं पत्रोत्तरं । शेषं सर्वं शुभम्।

पत्राभिलाषी
तव मित्रम्
अमर-द

प्रश्न-9. संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत-

2X5=10

- (क) मेरा नाम रवि है। (ख) मैं कक्षा आठ में पढता हूँ।
(ग) वह मेरा मित्र है। (घ) राम दशरथ के पुत्र है। (ङ) वह कब आयेगा?

[खण्ड-ग (अनुप्रयुक्तं व्याकरणम्)]

प्रश्न-10 (क) ट् वर्णस्य उच्चारणस्थानं चित्वा लिखत। (मूढो / कण्ठ)
(ख) 'र+आ+म+अ' इति अस्य वर्णसंयोजनम् अस्ति। (राम / रमेश)

1X2=2

प्रश्न-11 सन्धि/सन्धिविच्छेदं कुरुत-

1X2=2

(क) विद्या + आलय = (ख) महोत्सव = + उत्सव

प्रश्न-12 अधोलिखितेषु वाक्येषु कोष्ठकात् उचितं शब्दरूपं चित्वा लिखत-

1X3=3

(क) छात्रः पठति। (छात्र / छात्री) (ख) रामः नमः। (रामाय / रामस्य)
(ग) मातुः नाम सरिता अस्ति। (रमाये / रमाया)

प्रश्न-13 अधोलिखितेषु वाक्येषु कोष्ठकात् उचितं धातुरूपं चित्वा लिखत-

1X3=3

(क) अहं पुस्तकं पठामि। (पठति / पठामि) (ख) गालकाः विद्यालयं गच्छन्ति। (गच्छत / गच्छन्ति)
(ग) मयूरः नृत्यन्ति। (नृत्यन्ति / नृत्यति)

प्रश्न-14 अधोलिखित पदेषु किं कारकम् अस्ति? कोष्ठकात् चित्वा लिखत-

3

रामः वाहनेन विद्यालयं गच्छति।

शब्द कारकम्

रामः (कर्ता / सम्प्रदानम्) वाहनेन (अपादान / करण)
विद्यालय (कर्म / अपादान)

प्रश्न-15 पर्यायवाचिनः शब्दान् लिखत-

2

(क) पृथ्वी- (ख) भानु-

प्रश्न-16 विलोमपदानि लिखत-

2

(क) तमस - (ख) सज्जन -

प्रश्न-17- धातुरूपेषु 'क्त्वा' प्रत्ययं योजयित्वा नूतनपदं रचयत-

2

(क) पठ+ क्त्वा- (ख) हस+ क्त्वा-

प्रश्न-18. अंकानां स्थाने संख्यावाचकं विशेषणैः रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत।

2

(क) मम कक्षायां (25) छात्राः सन्ति। (ख) उत्तराखण्डे (13) जनपदानि सन्ति।

प्रश्न-19 उपसर्गान् पृथक् कुरुत-

2

यथा- उदभवति = उद् + भवति

(क) उपवेनेषु = + (ख) प्रयोगम् = +

प्रश्न-20. अधोलिखित वाक्येषु मन्जूषयाः सहायतया अव्ययानि पूरयत।

2

मन्जूषा- अपि यदि श्व. तदा

(क) अहम् सस्कृतं पठामि। (ख) अद्य रविवासरं सोमवासरं भविष्यति।

*****